A magyar kultúra napja

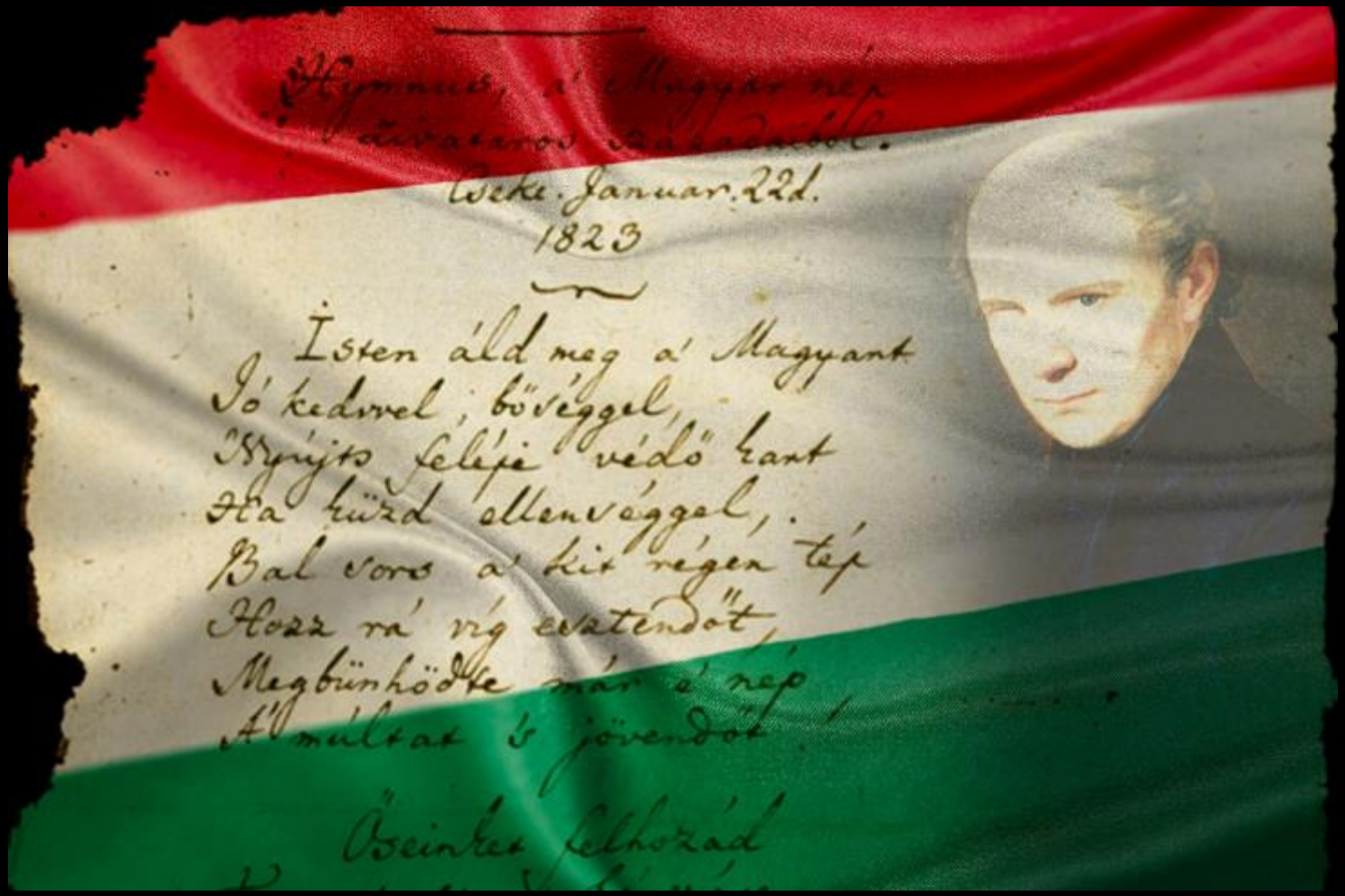

2021. január 22.

1126 évvel ezelőtt őseink megérkeztek a Kárpát-medencébe. Azóta minden évszázadban egyre több kulturális emlék maradt az utókorra. Egy-egy példa kiemelésével emlékezzünk meg a magyar kultúra dicső évszázadairól!

A monda szerint 955-ben Lehel vezér ezzel a tárggyal csapta agyon I. Konrád német császárt. Hogy tényleg ez a jászberényi Jász Múzeumban őrzött eszköz volt-e a halálos fegyver, megoszlanak a vélemények. Ha igen, akkor ez népünk legrégebbről megmaradt ismert ereklyéje.

Lehel kürtje

X. század

XI. század

A Szent Jobb

A Szent Jobb feltételezhetõen Szent István királyunk természetes úton mumifikálódott jobb keze. 1038-ban elhunyt királyunk végtagját 1083-ban találták meg, és azóta emberi kéz még ennyit nem utazott lábak nélkül. Ez a háborús idõk alatti bújtatásoknak és az ünnepi körmeneteknek köszönhetõ. Legfontosabb és legrégebbi vallási ereklyénk jelenleg a fõvárosi Szent István Bazilikában pihen.

XII. SZÁZAD

Halotti beszéd

Immár több mint 800 éves az első magyar szövegemlékünk, teljes címén a Halotti beszéd és Könyörgés. A latin nyelvű Pray-Kódexben megtalált, 1192-96 körül keletkezett, vallásos témájú szöveget „magyarról magyarra” kellett fordítani, hogy az utókor valamennyire megértse. Az eredeti kéziratot az Országos Széchenyi Könyvtárban őrzik, nyomtatásban pedig megtalálható az összes kilencedikes szöveggyűjteményben (a diákok legnagyobb örömére) !

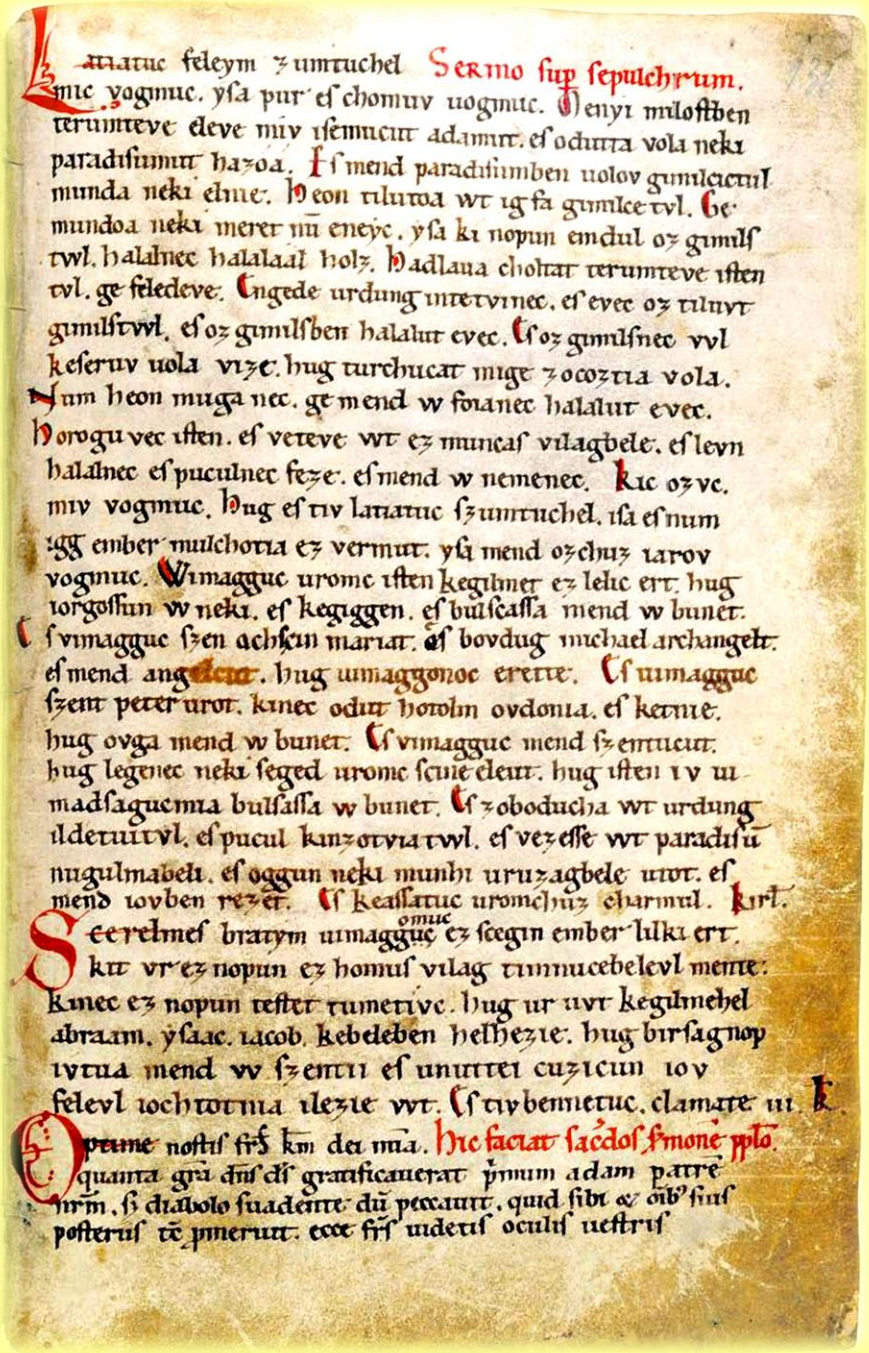

XIII. század

Az 1200-as években valóságos várépítési hullám indult Magyarországon. A tatárjárás pusztításait nézve érthetően. Ekkor épült többek között Boldogkő, Buda, Drégely, Eger, Hollókő, Kőszeg, Diósgyőr, Regéc, Sárospatak, Siklós, Sümeg és Visegrád vára. Ebben az évszázadban épült a Jáki templom, a hazai romás stílusú építészet szimbolikus épülete is.

1360-ra készült el Nagy Lajos király utasítására a magyarság történetét Károly Róbertig elbeszélő latinul írt Képes Krónika.
Szerzője Kálti Márk.
Az Országos Széchenyi Könyvtárban őrzött, színes miniatúrákkal és iniciálékkal díszített gyönyörű kódex a szakértők szerint elejétől a végéig egyetlen (ízületi gyulladást nem ismerő) kéz írása!

Képes Krónika

XIV. század

XV. század

A XV. századból két úriember nevét említsük meg, akik igen sokat tettek a magyar kultúra „beindulásáért”. Hunyadi Mátyás igazságos uralkodása mellett pazar reneszánsz királyi udvart virágoztatott fel, és bőkezűen támogatta a reneszánsz művészeket, humanista tudósokat.
Janus Pannonius pedig pécsi püspökként az első magyar költőnek számít. Bár még latinul írt, de nevéhez köthető az első Magyarországon született költemény: a Búcsú Váradtól.
A két férfiú egyébként ismerte egymást, ám kapcsolatuk később politikai okokból megromlott.

A Magyarországot ábrázoló első térképet Lázár deák készítette 1528 környékén. A térkép 45 fokos szögben tér el a mai ábrázolásoktól. A nyomtatott példányokból egyetlen egy maradt fenn, amelyet az Országos Széchenyi Könyvtárban őriznek.

XVI. század

Hazánk legrégebbi Biblia fordítása is erre a századra tehető. A Vizsolyban található Károlyi-Biblia 1590-re készült el.

A nagy barokk század a monumentalitás korszaka volt. Ebből a túldíszített, fényűző korszakból is kiemelkedik egy délvidéki horvát-magyar dalia, egy művelt akcióhős, *Zrínyi Miklós*. Költő, író, politikus, katona és hadvezér volt egy személyben.
A **Szigeti veszedelem** írójának életét csak egy vadkan tudta kioltani, ember nem.
És hogy nagyszerű forgatókönyvíró lehetett volna napjainkban,
álljon itt egy hatásos versszak időtlen eposzából:

XVII. század

Zrínyi Miklós

„ Demirhám, az erős, melynél erősb nem volt
Sohul, valamelyre Szulimán parancsolt,
Mert ez gyökerébül nagy tölgyfát kirántott,
Ököllel agyonvert egy nagy elefántot.”

XVIII. század

Kempelen Farkas

A XVIII. századot a „fény századának” is nevezték.
A felvilágosodás eszméje mellett rohamosan fejlődött a tudomány.
A magyar nép mindig is adott kiemelkedő
felfedezőket, feltalálókat, tudósokat a világnak.
Kempelen Farkas egy sokoldalú tudós volt.
Beszélőgépet, gőzturbinát szerkesztett. Írógépet készített egy vak zongoraművésznőnek,
a himlőben megbetegedett Mária Terézia számára pedig mozgatható betegágyat.
Legismertebb találmánya a „Török”, a híres sakkozógép.
A szerkezetben egy kistermetű ember volt elrejtve, aki rafináltan elhelyezett
tükrök és rések segítségével tájékozódott a sakkparti közben.

XIX. század

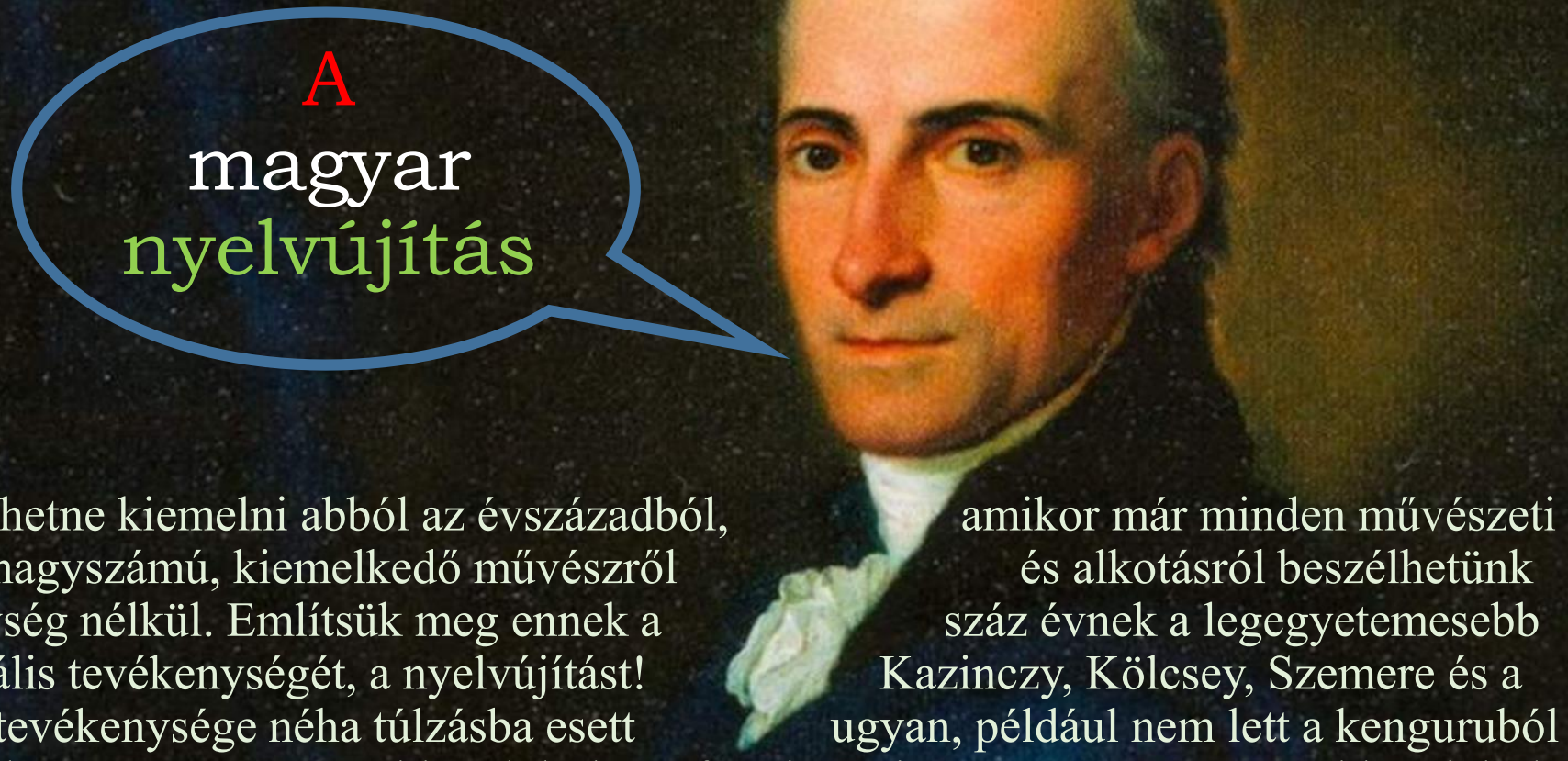

Mit is lehetne kiemelni abból az évszázadból, amikor már minden művészeti ágban nagyszámú, kiemelkedő művészről és alkotásról beszélhetünk szerénység nélkül. Említsük meg ennek a száz évnek a legegyetemesebb kulturális tevékenységét, a nyelvújítást! Kazinczy, Kölcsey, Szemere és a többiek tevékenysége néha túlzásba esett ugyan, például nem lett a kenguruból „fiahordó górugrány”, a zsebkendőből „orrfuvolászati négyzetrongy”, a nyakkendőből „nyaktekerészeti mellfekvenc”, ám a nyelvújítás áldásos tevékenysége nélkül nemzeti nyelvünk soha nem emelkedett volna olyan magasságokba, hogy ne a világ egyik legnehezebb, ámde legszebb nyelvét üdvölöljük benne.

XX. század

A XX. század óta kitüntetésből is van bőven, nemhogy művészből, tudósból. Lássuk a legismertebbeket!

József Attila-díj (1951-től)
Állami kitüntetés
- Irodalom -

Baumgarten-díj (1929-1949)
Baumgarten Ferenc alapítványa
- Irodalom -

Jászai Mari-díj (1953-tól)
Állami kitüntetés
- Színművészet -

Karinthy-gyűrű (1975-től)
A Magyar Rádió adományozza
- Rádiókabaré humoristái -

Kossuth díj (1948-tól)
A legmagasabb állami kitüntetés
- Tudomány, művészet, irodalom -

2011-ben a Kiskunság területén átadták a **Kis-Magyarország Botanikus Kert**et, amely hazánk méretarányos domborzati és vízrajzi makettje.
2014-ben pedig leforgatták a **Magyarország madártávlatból** című lenyűgöző sorozatot, amely drónokra erősített kamerák segítségével mutatja be hazánk tájait, településeit, rengeteg kulturális érdekességgel fűszerezve a gyönyörű látványvilágot.

Készítette: Papp Attila

HUMÁN MUNKAKÖZÖSSÉG

Eötvös József Gyakorló
Általános Iskola és Gimnázium